

ANTROJI DALIS

D R A U G A S

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1989 m. lapkričio mėn. 4 d. / November 4, 1989

Nr. 216 (39)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Mokslo ir kūrybos simpoziumo kontūrai pradeda aiškėti

Šeštojo Mokslo ir kūrybos simpoziumo, kuris įvyks lapkričio 22-26 dienomis Chicagoje, siluetas pradeda lyg iš miglos ryškėti. Gal kas paklaustų, kodėl taip ilgai trunka. Tam yra daug priežasčių. Pirmą, kiekvienam simpoziumui yra sudaromas beveik naujas vadovaujantis štabas, tad nėra tęstinumo — drauge ir patirties. Antra, šis simpoziumas yra gerokai skirtingas nuo ankstesniųjų. Jo beveik visai negalima palyginti su buvusiais. Svarbiausia dėl to, kad atvyks net 66 dalyviai iš okupuotos Lietuvos. Žinoma, tikslaus atvykstančiųjų skaičiaus kol kas beveik negalima nustatyti. Jie su mūsų tvarka nesusipažinę, tad nėra ir tinkamų kontaktų. Be to, tie, kurie atvyksta ne su iškvieta, bet su įvairiomis komandiruočėmis, gali turėti sunkumų gauti JAV vizą. Tokie jau vyksta pagal „Cultural Exchange“ planą. O pagal šį planą atvykstančiųjų yra labai daug lietuvių, tad kvota gali būti išsemta. Atvykstančiųjų pagal šį planą skaičius turi būti išbalansuotas, t.y. kiek iš Amerikos vyksta į Sovietų Sąjungą, tiek ir čia įsileidžiama.

Jau žinoma, kad į simpoziumą atvyksta profesoriai Vytautas Landsbergis, Kazimiera Prunskienė, Bronius Genzelis, Antanas Buračas bei Romualdas Ozolas ir daug kitų okupuotos Lietuvos veiklių mokslininkų.

Bet ir šiaip simpoziume dalyvaus daug iškilių mokslinių bei politinių darbuotojų. Šio simpoziumo rengimas dar ir dėl to labiau komplikuoatas, kad jo renginiai vyks dviejose vietose. Tad planavimas yra kiek daugiau sudėtingas, be to, reikia pasirūpinti ir transportacija. O tai irgi padėtį pasunkina. Gal kas paklaustų, kodėl reikėjo rengti dviejose vietose? Išskyrus Pasaulio lietu-

vių centrui Lemonte, jaunesnieji tarybos ir valdybos nariai panorėmi savo centra. Taip pat buvo galvota, kad lietuviškai visuomenei gravituojant į vakarinius Chicagos priemiestius, reikėtų ir kultūrinius renginius į ten perkelti, jeigu norime turėti gausenę jaunesnės kartos lankytojų skaičių. Ar tų lankytojų skaičius pagausės, tai parodys ateitis? Be to, mūsų gyvenvietėms demografinių požymių keičiantis, kitame simpoziume šis klausimas gal nebėbus ne keliamas. Ketveri metai yra ilgas laikas tarpas, tad dabar sunku visa tai numatyti. Taip pat šis simpoziumas parodys, kiek aktyviai mūsų jaunesnioji karta į jį finansiškai įsijungia. Be finansinės bazės jokio rimto ir platesnės apimties renginio planuoti negalima. Didesnį renginį planuojant, reikia labai aiškiai numatyti galimas, o ne prileidžiamas pajamas. Ir šį kartą buvo daug išlaidų projektui numatyta, nekreipiant daug dėmesio į realias pajamas. Kai buvo rimčiau pajamų ir išlaidų balansas peržiūretas, tai teko nuo keleto projektų atsisakyti. Jų tarpe buvo jubiliejinis Tautos sukilimų medalis. Pagaliau buvo prieita išvados, kad projektas žymiai per brangus ir sunkiai išplatinamas.

Simpoziumas yra išeivijos didysis šis metų kultūrinis renginys, tad ir norima, kad jis būtų meno parodomis ir literatūros vakarais pavaiřintas. Todėl lapkričio 17 dienos, penktadienio, vakarą Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, bus atidarytos meno parodos. Atidarys Dalia Kučėnienė, JAV LB Kultūros tarybos pirmininkė, o meninių požiūrių parodas apžvelgs dailininkė Daiva Karužaitė. Lapkričio 18 dieną, šeštadienį, Pasaulio lietuvių centre, Lemonte, įvyks lietuvių dailės šventės

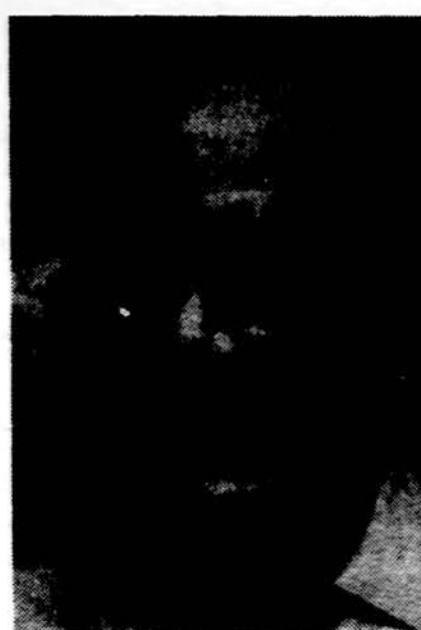
Camilo Jose Cela – 1989 metų Nobelio literatūros premijos laureatas

PETRAS MELNIKAS

Tokią įdomią literatūrinę žinią pirmiausia paskelbia laikraščiai. *Detroit News* (1989 m. spalio mėn. 20 d.) rašoma iš Stockholmo, kad ispanų rašytojas Camilo Jose Cela, autorius smurto tematikos ir groteskiškų vaizdinių stiliaus knygų, įtaigautų Ispanijos civilinio karo, kuriame žuvo daugiau negu milijonas žmonių, buvo išrinktas iš kitų dabartinių rašytojų tarpo ir šiais metais apdovanotas Nobelio premija už literatūrą. Šis ispanų rašytojas 1942 metais yra parašęs romaną *Pascual Duarte šeima*, kuris sukrėtė skaitytojus ir krašte buvo uždraustas. Dabar ši knyga laikoma plačiausiai skaitomu ispanišku romanu nuo Servantes *Don Kichoto*, parašyto prieš 400 metų. Švedų akademija išskyrė 73 metų amžiaus rašytoją Camilo

Jose Cela Nobelio literatūros premijai dėl jo „turingos ir intensyvios prozos, pasižymintios santūria, nuosaikia užuojauta žmogui, formuojančios silpno žmogaus prieštarą viziją.“ Trejus metus užsitęsęs Ispanijos civilinis karas, kurį laimėjo generolo Francisco Franco pajėgos, turėjo didelės įtakos Cela raštams. Jis yra penktas ispanų rašytojas, gavęs Nobelio literatūros premiją, ir pirmasis po poeto Vicente Aleixandre, kuriam ji buvo suteikta 1977 metais.

„Suprantu, kad tai yra mano literatūrinės karjeros viršūnė po daugelio metų darbo“, pasakė premijos laimėtojas Cela per Švedijos radiją iš savo namų Guadalajara, 30 mylių į šiaurės rytus nuo Madrido. „Manau, kad ir kiti autoriai, ispanai ir lotynų ame-

Camilo Jose Cela

rikiečiai, rašantys ispaniškai, galėjo šią premiją laimėti dėl tų pačių priežasčių, kaip ir aš pats“. Rašytojas Camilo Jose Cela, Ispanijoje žinomas dėl savo spalvingai gyvo gyvenimo būdo, per

priešpiečius Madride pasakė žurnalistams, kad jis 463,000 dolerių sumos premiją žada panaudoti „užsimokėti mano skoloms — ir patikėkite, aš jų turiu nemažai“.

Jo dešimt romanų ir šešiasdešimt kitokių įvairių raštų — novelės, esė, poezija ir kelinio aprašymai — rašyti nuo 1942 iki 1988 metų, padarė Camilo Jose Cela „pirmaujančią figūrą Ispanijos literatūros atgimime pokario laikotarpyje“, pareiškė Švedų akademija. Akademijos sekretorius Sture Allen pridėjo, kad Cela turėjo didelę įtaką literatūrai ir Lotynų Amerikoje: „Jis yra eksperimentuojantis, provokatyvus rašytojas“. Skaitytojams, dar nesusipažinusiems su Camilo Jose Cela, Sture Allen patarė pradėti nuo jo kelinio aprašymų knygų, kuriose „jis mėgino pavaizduoti tą Ispanijos dalį, kuri jam atrodė išnykstanti, ir pavaizduoti iš dalies net ispanų

tautinę dvasią“.

Savo romane *Pascual Duarte šeima* (1942), kuris yra labiausiai žinomas jo kūrinys, rašytojas įvedė naują stilių, vadinamą tremendismo (siaubingasis), kuris smurtą ir groteską padaro rašytojiškais vaizdiniais. Šiame pirmuoju asmeniu pasakojamame romane pasmerktas mirti žmogžudys laukia egzekucijos. Šis romanas, praėjus tik metams nuo jo išleidimo, buvo Ispanijos valdžios uždraustas, tačiau išskėlė Camilo Jose Cela reputaciją.

Tamso Requiems 5 (1949) *Mazurka dviems mirusiems* (1983) buvo kūrinių, kuriuose Camilo Jose Cela tesė savo eksperimentinį stilių. Šiuo metu yra laikomas jo kūrinys *Atėjos* (1951), kuriame yra aprašyti trys dienos Madrido gyvenime, praėjus ketveriems metams po pasibaigusio 1939 metais Ispanijos civilinio karo.

Zbigniew Brzezinski knyga „Didysis žlugimas“

EDITA NAZARAITE

Collier Macmillan leidykla Kanadoje neseniai išleido 278 puslapių Zbigniew Brzezinski knyga „Didysis žlugimas“ (*The Great Collapse*) apie komunizmo gimimą ir mirtį 20-ajame amžiuje. Jo knyga recenzavo buvęs Kanados dienraščio *The Globe and Mail* korespondentas Maskvoje Lawrence Martin (*The Globe and Mail*, 1989 m. rugsėjo 9 d.).

Lenkų kilmės amerikietis, eruditas, buvęs valstybinio saugumo patarėjas Jungtinių Amerikos Valstybių prezidento Jimmy Carter administracijoje, Zbigniew Brzezinski, sausas, bet stipriais akademiškais argumentais remdamasis, parašė gūdią epitafiją komunizmui. Knygoje išreikšta viltis, kad dvidešimt pirmasis amžius priklausys demokratijai, rašo žurnalistas Martin.

Knygos autorius įtikina, kad visos šalys, kurios tik eksperimentavo su komunizmu, norom ar nenorom patyrė siaubingą fiasko. Dauguma šių metu mėgėjų krapštytis iš tos bedugnės, imdamos pavyzdžių kapitalistini-demokratinį modelį: politinį pluralizmą bei laisvosios rinkos ekonomiką.

Manoma, kad, vaduojant pasaulį iš kapitalizmo „akurdo“, buvo paaukota maždaug 50 milijonų žmonių gyvybių — tokia buvo komunizmo socialinė kaina. Brzezinski rašo: „Komunizmo fenomenas — tai istorinė tragedija. Ją pagimdė nekantrūs idealizmas, tikėjimas sukurti žmonišką visuomenę, o tačiau sukūrė tik masinį terorą“.

Leninas jau buvo paruošęs kelią stalinizmui, kuris šali paverė vienu kalėjimo rūsiu, vėliau stalinizmo bacilos ėmė daugintis ir Rytuose Europoje. Gorbaciovo laikais šalis vaduojasi iš šėtoniško stalinizmo padarinių, ir, pasak Gorbaciovo, grįžta prie tikrųjų lenininių idealų. Žurnalistas Lawrence Martin

rašo, kad Brzezinski tarp stalinizmo ir komunizmo deda lygybės ženklą. Jis savo knygoje teigia, kad sistema sukūrė stalinizmą, o ne Stalinas — sistemą. Bet jei ši sistema sukūrė stalinizmą, tai ji sukūrė ir Gorbaciova. Lenino teorijoje Gorbaciovas įžvelgia kitokias mintis, nei kad Stalinas. Būtent Gorbaciovas suteikė balsą bebaliams ir, nepaisant kilusių neramumų, jis valdžioje tvirtai tebesilaiko. Naujoviškasis Gorbaciovo „socializmas“ remiasi decentralizacija ir demokratizacija. Galima ginčytis, nes tai prieštarauja Lenino mokymams, tačiau, atmetus išpuštą komunistinę retoriką, Brzezinski yra teisus, sakydamas, kad komunistų idėjos apie pasaulinę revoliuciją, proletariato diktatūrą ir valstybės išnykimą jau seniai palaidotos.

Vis dėlto gorbaciovinės pertvarkos dėmesio centre — socializmas, kur valstybė tebeturi stiprią jėgą ir kontrolę, idant būtų išvengta vadinamo „darbo žmogaus išnaudojimo“. Ar stalinizmo, ar gorbaciovizmo idealai yra arčiau 1917-ųjų metų Lenino idealų — sunku pasakyti, tai galėtų spręsti tik pats Leninas. Tačiau Brzezinski nesieja Gorbaciovo su Leninu, nes jam Leninas — toks pat blogis kaip ir Stalinas.

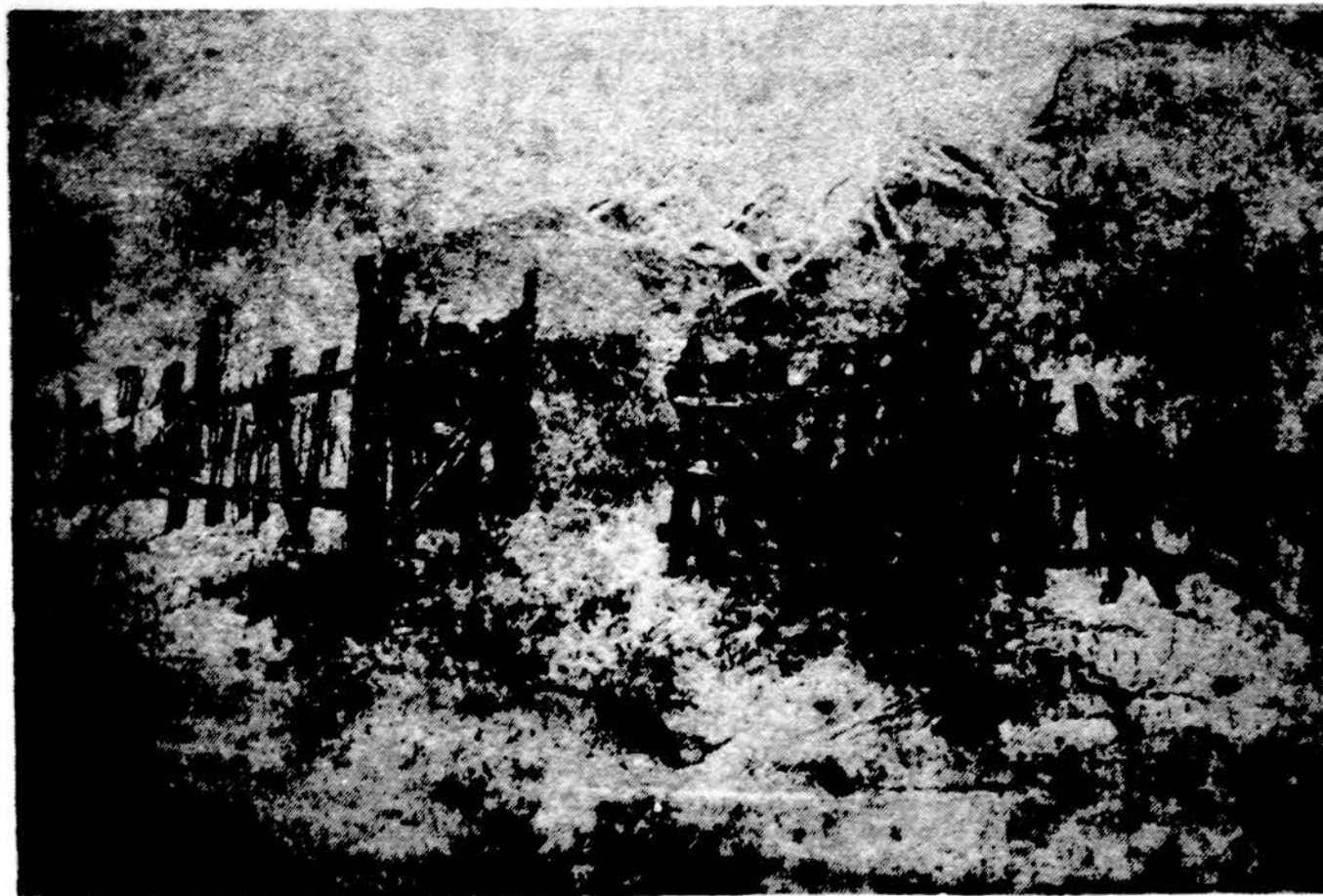
Magdalena Birutė Stankūnienė „Žvirgždės dugne“, 1989. Magdalenos Birutės Stankūnienės individualinė paroda „Gėlių daina“ bus išstatyta per VI MKS Pasaulio lietuvių centre, Lemonte.

Brzezinski rašo, kad multimilijoninių imperijų decentralizacija yra ypač pavojinga, nes tokia šalis kaip TSRS po tikrai demokratiškos decentralizacijos gali iš viso nustoti egzistavusi, tuo tarpu kai decentralizuota Kinija

ir toliau pasiliks Kinija. Todėl Gorbacioviui bus be galo sunku įgyvendinti savo prieštarigus tikslus, kurių sekme Brzezinski abejoja, pažymi knygos *Didysis žlugimas* recenzentas Lawrence Martin.

Šiame numeryje:

Mokslo ir kūrybos simpoziumas bei jo parodos • Nobelio laureatas Camilo Jose Cela • Brzezinski apie komunizmo liepto galą • Kultūriniai išpūdziai iš Lietuvos • A.a. architektas Jurgis Okunis • Julijos Švabaitės eilėraščiai • „Artforms“ paroda Chicagoje • Tarptautinis simpoziumas apie Sovietų Sąjungos nacionalinės politikos krizę (2)

Joanna Danutė Plikonytė-Bružienė „Seni vartai“, 1988. 10,5 x 15 cm. Lietuvos grafikos individualinė paroda „Palikimas“ bus išstatyta per VI MKS Pasaulio lietuvių centre, Lemonte.

Jungiamė rankas ne tik Baltijos kelyje, bet ir per Atlantą

DALIA KUČENIENĖ

Lietuvių Bendruomenė viena iš pirmųjų pasisakė už kultūrinį bendradarbiavimą su Lietuva. Džiugu, kad pirmieji kultūriniai mainai, kurie švystelėjo pro geležinės uždangos proterpą, vis daugiau ir dažniau plėtojasi. Girdedama dažnus linksniavimus, kad sugrįžta žmonės iš Lietuvos pasikeitę, galvodavau: kaip galima su viena kelione pasikeisti? Dabar atsakymas jau aiškus: kas buvo tik logiškas, emocinis išsipareigojimas gimtajam kraštui, tampa konkretizuota realybe, pajutus tikrą Lietuvą po kojomis.

Viešnagės metu pasitaikė saulelės, auksinis ruduo, kurio, kaip tevyneiškai kalbėjo, neturėta jau per keturiasdešimt metų. Viešint, teko džiaugtis Clevelando vyru oktetu pasirodymais didžiuliuose giminės miestuose; visi praėjo nuo publikos lūžtančiose salėse ir su gerai suplanuota turnė — GT International, L.

Užkūnė ir Tėviskės draugijos globoje, kuriems ir aš esu dėkinga. Pirmame koncerte, kuris įvyko Vilniaus Operos rūmuose, teko JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros tarybos vardu pasveikinti oktetą bei susirinkusius klausytojus. Veliau Clevelando vyrai skynėsi laurus septyniuose koncertų salėse ir Vilniaus Katedroje.

Poetas ir Aidų redaktorius kun. Leonardas Andriekus Vilniaus Katedroje atliko religines poezijos rečitalį, tarpusavyje giedoję Katedros choras. Kūnas prie kūno stovinti minia su dideliu įsijautimu bei mirtina tyła išlausė cherubinišką žodžių. Tai vakarą galima apibūdinti tik kaip mistišką šventos nakties išgyvenimą. Tevas Andriekus viešėjo Lietuvoje, iškviestas Dailės Muziejaus direktoriaus R. Budrio.

Los Angeles Dramos sambūris, vadovaujamas Petro Maželio, pastatė Birutės Pūkelevičiūtės „Beržai ir žmonės“, pradėdami viešnagę su spektakliu Vilniaus Dramos teatre. Publikai žavėjosi rašytojos drama bei aktorių profesionalumu, su komentarais, kad losandželičiai iš savo profesijos Lietuvoje galėtų pragyventi. Tai nuopelnas vienam ir karūna režisieriui.

Po beveik penkiasdešimt metų egzodo pirmą kartą tevynei sugrįžo vyskupas Antanas Deksnys. Ta proga Vilniaus Katedroje įvyko iškilmingos šv. Mišios, kurias kartu koncelebravo vyskupas Julijonas Steponavičius ir kita dvasininkija. Sausakimšai sklidinoje Katedroje minia su ašaromis išlausė nepaprastai turiningo vyskupo Deksnio pamokslą apie atgimimą bei tautos pabudimą. Giedoję Katedros choras. Kurios pakviesta prisijungti prie iškilmių, pagerbiant vyskupą Deksnį, su dviejų virtuozų palyda — vargonininko G. Kvickio ir smuikininko R. Katiliaus, atlikau Mozarto ir Francko kūrinius.

Lietuviams, nebuvisiems Amerikoje, nelabai aiškios mūsų organizacijos ir Lietuvių Bendruomenės struktūra: Kanada, JAV, Pasaulis? Kas kieno pirmininkas, ir kokios tarybų funkcijos, kas sudaro Prezidiumą, kas sudaro Kultūros tarybą? Ar tai apmokamos pozicijos, kokie jų tikslai? Vingio parke mestas Sąjūdžio šūkis „Politinis atgimimas“ yra pasidaręs tautos variklio: ir religija pasidarė politika, ir kultūra pasidarė politika, ir visas gyvenimas skirtas politikai. Galbūt kitaip ir būti negalėjo, bandant suvienyti tautą, siekiant nepriklausomybės. Rūpi jiems, kokios išeivijos organizacijos konkrečiai išties pagalbos rankas?

Prieš išvykstant į Lietuvą, gavau laišką iš kompozitoriaus O. Balakausko, kad gruodžio

Susitikimas Kaune — (iš kairės) aktorė Jonetė Onaitytė, Dalia Kučėnienė ir Silvija Kučėnaitė-Foti.

Edmundo Katino nuotrauka

mėnesį vyks pirmas Lietuvos Kultūros kongresas. Tuo reikalu, vakarą prieš išvykstant, atsilankė ilgam, išsamiam pasnekešui Chicagoje tuo metu viešėjusi Laima Juozaitienė. Nuvykusi, pirmiausia ir kontaktavau O. Balakauską, iš kurio sužinojau, kad kongreso ruošos darbai dar nepajudėjo. Už savaitės buvo suauktas Atgimimo redakcijos posėdis. Kongreso rengėjai yra Lietuvos Kultūros ministerijos kolegijos ir Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Seimo tarybos nariai. Posėdis įvyko rugsėjo 27 dieną, jame dalyvavo: Lietuvos Kultūros ministro pavaduotojas G. Kuprevičius, Atgimimo vyriausiasis redaktorius ir Sąjūdžio Seimo tarybos narys R. Ozolas, Vilniaus universiteto docentas filosofas K. Stoškus, Atgimimo žurnaliste D. Žilaitytė, Dailės sąjungos pirmininkas A. Šaltenis, Lietuvos kultūros koncepcijos metmenų sudarytoja, KDTJ katedros vedėja G. Kvieskienė, kun. A. Daukyns, Kauno Kultūros rūmų direktorius R. Kulbis ir JAV LB Kultūros tarybos pirmininkė D. Kučėnienė. Kalbėjomes apie bendrą gaires, ruošiant pirmąjį Lietuvos Kultūros kongresą. Išaiškėjo, kad gruodžio mėnuo yra nepriimtinas laikas. Buvo siūloma Vasario 16 diena, tačiau bendra išvada buvo, kad svarbi politinė diena turi savo paskirtį, tad palikome datos nusprendimą kitam susitikimui. Su atidumu klausiausi Kultūros kongreso rengėjų sielojimosi, bandant atstatyti prarastos kultūros atšvaitus. Stoškus pasisakė, kad tai yra pirmas kartas, kada konkrečiai kalbame apie kultūrą, nes iki dabar egzistavo tik uždaro urvo galvosena: „nebežinome savo klotų, nebežinome, kas išliko sunaikinimo procese, nebežinome, kiek praktikuojamos tradicijos, masinė kultūra suniveliojo asmenybes — egzistuoja me spaliojimo zonoje, nebežinome, kaip koreguoti ikykusias deformacijas, iš kur pasiskolinti žmonių, asmenybių, kurios duotų gaivališka impulsą, kūrybinę injekciją, kuri įgalintų pakilti virš vidutiniškumo, kuri sukeltų kultūrinį „boomą“ ir iš sunivelioauto roboto iškiltų lietuviškas gaivalingas kūrėjas, o ne prarastos kartos „folkloras“. Taip ir panašiai kalbėjo kongreso rengėjai šiame pokalbyje ir kituose susiejimuose.

Kitas posėdis įvyko Sąjūdžio namuose. Jame dalyvavo Lietuvos Kultūros ministras D. Trinkūnas, pirmininkas O. Balakauskas, Seimo tarybos nariai S. Geda, V. Martinaitis, A. Nasytis, Kultūros fondo pirmininkas Č. Kudaba, G. Kvies-

kienė ir D. Kučėnienė. Į šį posėdį atėjau su konkrečiais pasiūlymais. Pirmia: paskelbti ateinančius visus metus „Kultūros atgimimo metais“ ir Lietuvoje, ir Amerikoje, atsižvelgiant į tai, kad vyks svarbūs kultūriniai renginiai, dainų šventės bei poezijos pavasariai ir Amerikoje, ir Lietuvoje. Lietuvoje planuojamas gegužės mėnesį dar ir rašytojų kongresas. Amerikoje bus Teatro festivalis. Antra: paskatinti kūrėjus per ateinančius metus pasirodyti su naujais darbais dailėje, muzikoje, literatūroje. Trečia: gale metų išleisti metraštį, peržvelgiant visų kultūros metų atliktus renginius. Ketvirta: kadangi nei visa Lietuva, nei visa išeivija nesuplauks į Vilnių per dvi Kultūros kongreso dienas — išplėsti kultūrinį atgimimą apylinkėse: kaimuose, rajonuose, miestuose, jungiant religiją su kultūra ir politika su kultūra, iškeliant kultūrą į avantgardą. Vienbalsiai buvo nutarta ruošti Kultūros kongresą 1990 m. gegužės mėn. 19-20 d. Bus plačiai kviečiami ir išeivijos kūrėjai, menininkai, kultūros darbuotojai šiame kongrese dalyvauti. Kongreso rengėjai pasirūpins kvietimais, tačiau iš anksto pabrėžiama, kad kviečiami visi, kas tik tokioje kultūrinėje šventėje norėtų dalyvauti. Buvau pakviesta įsijungti į rengėjų eiles. Posėdis buvo baigtas pakilia nuotaika.

Veliau teko susitikti su Lietuvos Operos direktoriumi V. Noreika, kuris pažadėjo gegužės mėnesį kongreso proga Operos rūmuose pastatyti tris lietuvių kompozitorių operas: „Gražina“, „Donelaitis“ ir „Mažvydas“. Tuo pačiu metu Vilniuje viešėjo Nerijs Kasparienė, kuri atvežė direktoriui laišką iš Chicago Lietuvos operos su pirmininko R. Korzono siūlymu bendromis jėgomis 1991 metais, gegužės mėnesį, pastatyti K.V. Banaičio operą „Jūratė ir Kastytis“. Ta vakarą Kultūros ministro D. Trinkūno ir mano akivaizdoje buvo perduotas laiškas, kurį teko skaityti, siūlantis Chicago Lietuvos operai: Lietuvos operos orkestrą, dekoracijas ir solistus, prijungiant Chicago Lietuvos operos choristus. Kitaip sakant, Lietuvos Opera mielai sutinka, kad Chicago Lietuvos opera įsijungtų su savo gražiuoju choru į „Jūratės ir Kastyčio“ operos įgyvendinimą. Planuojama, kad būtų spektaklis Lyric Opera rūmuose, Chicagoje, ir penki spektakliai Vilniuje.

Lietuvoje ilgesni laiką vieši dailininkas V.K. Jonynas, iškviestas kaip konsultantas Vilniuje naujos bažnyčios staty-

mui. Kadangi dailininkas gyvena gretimame Neringos viešbučio kambaryje, teko dažnai kartu papusryčiauti. Jis minėjo, kad turime žvelgti į egzodą ne kaip į nelaimę, bet kaip į palaimą, kaip ilgų metų stipendiją užsienyje. Visa tai, ką išmokome, gyvendami Vakaruose, turime grąžinti savo tautai. Išeivija turėtų išleisti knygą, pavadintą „Mūsų kultūrinė dovana Amerikai“, užfiksuojant išeivių įnašą į gyvenamojo krašto kultūrą. Dailininkas klausė, kaip dabar mūsų kultūrai nuomone, kiek kultūros centrų pristatė, kiek parodų, koncertų surengė? Su tokia knyga rankose galėtumėm prašyti JAV vyriausybės konkrečios paramos Lietuvai. Lai bent dalį mūsų įnašo Amerika grąžina Lietuvai, kai dabar mūsų tautai vertikiantis reikia finansavimo kultūriniais reikalais. Kompozitorių sąjunga organizuoja „Muzikos rudens“, kuriame atliekami naujieji kūriniai. Šių metų muzikos festivalis prasidėjo Druskininkuose prie Čiurlionio paminklo, tęsiasi Čiurlionio namelyje ir vėliau Druskininkų sanatorijos koncertų salėje, kurioje skambėjo Bajoro, Balsio, Čiurlionio, Stoškaus, Anatolijaus Lapinsko ir Kutavičiaus kūriniai. „Muzikos ruduo“ įrodė, kad kas dieną gimsta naujos gaidos — derliaus metu dovanojamos Lietuvos žemei, saulei, naktiai ir žmonėms.

Teko dalyvauti ilguose pokalbyuose su Lietuvos Kompozitorių sąjungos pirmininku Julium Andrejevu ir sekretoriumi V. Geru-

laičiu. Lietuvos Kompozitorių sąjunga šių metų sausio mėnesį Vilniuje įvykusiame Lietuvos kompozitorių ir muzikologų suvažiavime priėmė naujus įstatus, pagal kuriuos Lietuvos Kompozitorių sąjunga tapo nepriklausoma, savarankiška ir pavaldi tik Lietuvos įstatymams. Liepos mėnesį įstatai buvo juridškai įteisinti Respublikos vyriausybės, o rugsėjo 28 dieną Maskvoje pariteto pagrindais pasirašyta bendradarbiavimo sutartis tarp dviejų kūrybinių sąjungų: Lietuvos Kompozitorių sąjungos ir SSSR Kompozitorių sąjungos. Tai yra kol kas bene beprecedentinis aktyvus Sovietų Sąjungoje.

Tikslas yra suvienyti viso pasaulio lietuvių kompozitorius bei muzikologus, siekiant, kad jų darbai įtęstų pasaulinės muzikos kontekstą. Šį pavasarį Vilniuje buvo surengtas kompozitoriaus Julius Gaidelio kūrybinių koncertas, o gegužės mėnesį įvyko festivalis „Sugrįžimas“, kuriame skambėjo lietuvių išeivijos kompozitorių simfoninė, chorinė ir kamerinė muzika. Toks festivalis norimas surengti kai kitais metais. Toliau J. Andrejevas pasakojo, kad rugsėjo mėnesį ir Lietuvos Kompozitorių sąjungą tikraisiais nariais priimtą JAV gyvenantys kompozitoriai Jeronimas Kačinskas ir Darius Lapinskas bei Vakarų Vokietijoje gyvenanti muzikologė Raminta Lampstatytė.

Tolimesnė kompozitorių veikla priklausys ir nuo mūsų paramos. Jiems trūksta priemonių spausdinti muzikos kūrinius ir leisti muzikologines knygas, neturi aparatūros garso įrašymui, ir t.t. Laikas taip pat pasirūpinti, kad Lietuvos kompozitorių vardai skambėtų greta pasaulio kūrėjų. Tariamės, kad konkrečiai tai būtų galima įgyvendinti, pavyzdžiui, suruošiant Amerikos ir Lietuvos kompozitorių sąjauzavimą su konferencijomis ir koncertais. Jei fotografuojamas su įvairiais politikais, ar ne laikas matyti nuotraukose kartu Balakauską su Penderickiu, Bajorą su Coriglianu ir t.t.

Jau net šešiolika metų iš eilės Kompozitorių sąjunga organizuoja „Muzikos rudens“, kuriame atliekami naujieji kūriniai. Šių metų muzikos festivalis prasidėjo Druskininkuose prie Čiurlionio paminklo, tęsiasi Čiurlionio namelyje ir vėliau Druskininkų sanatorijos koncertų salėje, kurioje skambėjo Bajoro, Balsio, Čiurlionio, Stoškaus, Anatolijaus Lapinsko ir Kutavičiaus kūriniai. „Muzikos ruduo“ įrodė, kad kas dieną gimsta naujos gaidos — derliaus metu dovanojamos Lietuvos žemei, saulei, naktiai ir žmonėms.

(Tęsinys ateinantį šeštadienį)

Lietuvių dailės šventė

Mokslo ir kūrybos simpoziume

RIMAS VĖŽYS

Nemažai jau buvo rašyta apie Šeštąjį mokslo ir kūrybos simpoziumą, tačiau viena jo apraška dar nedaug buvo paminėta. Šio straipsnio paskirtis yra kiek išsamiau pažvelgti į šio simpoziumo progą ruošiamą tikrai neeilinę Dailės šventę. Galima drąsiai teigti, kad tai bus didžiausia Dailės šventė, iki šiol suruosta išeivijoje — 16 atskirų parodų (3 iš Lietuvos, 13 išeivijos) su daugiau kaip 600 eksponatų. Parodos vyks Pasaulio lietuvių centre, Lemonte, ir Jaunimo centre, Chicagoje. Parodų ruošimui vadovauja Emilijus Holenderis su dailininku, kolekcionieriu, Lemonto darbuotoju, Čiurlionio galerijos ir Dailės instituto pagalba. Plakatai šventei sukūrė Kestutis Musteikis, Lakeside Studio vizituojantis dailininkas iš Lietuvos.

Dailės šventės atidarymas vyks dviejose vietose. Penktadienį, lapkričio 17 dieną, 7:30 v.v. Jaunimo centre, Chicagoje, atidarymo žodį tars Dalia Kučėnienė ir Daiva Karužaitė. Muzikinį rečitalį atliks Rita Markelė-Dagienė. Šeštadienį, lapkričio 18 dieną, 7:30 v.v. Pasaulio lietuvių centre, Lemonte, atidarymo proga kalbės Viktorija Kašubaitė-Matanga ir Gordon Ligocki. Pastarasis, beje, yra *Hammond Times* meno kritikas, nemažai prisidėjęs prie lietuvių dailininkų populiarinimo amerikiečių visuomenėje.

Jaunimo centre, Čiurlionio galerijoje, bus keturios parodos:

1. 22 Lietuvos dailininkų grafikos ir tapybos paroda „Atgimimo šviesa“. Ši pirmąsį Karolio Avizienio meno kolekciją, išgyta per pastaruosius penkerius metus, pasižymi aukšta kokybe ir meniškai brandžia giluma. Iš tapybos daugiausia darbų yra J. Daniliausko, Antano Gudačio ir Augustino Savicko, o grafikos J. Stauskaitės ir A. Švažo.

2. Juditos Patraitės-Jozaitienės individuali paroda „Senovės lietuvių papuošalai“. Parodoje bus eksponuojami dailininkės atkurti senovės lietuvių papuošalai, naudojant liaudies motyvus ryšium su modernia meno technika.

3. Birutės Saldukienės ir tautininkų organizuojama paroda „Lietuvos tradicijos ir gamtos turtai amžiu traukė“. Parodoje bus pademonstruotos gintaro gydančios savybės. Taip pat bus išstatyti ir garsių peizažininkų Juozo Bagdono, Pauliaus Jurdiaus ir B. Morkūno darbai.

4. Jono Augustiniaus „Lietuvos monetų, banknotų ir medalių paroda“. Jonas Augustinys visą savo gyvenimą praleido, rinkda-

mas ir kataloguodamas Lietuvos numizmatiką. Jo apie 350 monetų ir medalių kolekcija yra didžiausia JAV-ese. Lietuvos banknotai ir monetos buvo sukurti tokių iškilų Lietuvos menininkų kaip Adomas Galdikas, Adomas Varnas, Juozas Žikaras ir Antanas Žmuidzinavičius.

Pasaulio lietuvių centre, Lemonte, bus dvylika parodų:

1. „Lietuvių dailė '89“, kurios organizatorius yra Algimantas Kezys. Paroda pateikia lietuvių išeivijos meno skersinį pjūvį, kuris nėra šabloniškas, bet savo pačiam dvasiniu klestėjimu atspindi praities kultūrą naujomis ir gilesnėmis formomis. Ši paroda, kaip ir didelė dalis šiuolaikinio meno, yra tam tikra meno istorijos apžvalga: nuo tradicinių liaudies meno išraiškų iki įvairiausių moderniojo meno krypčių. Šiai parodai Algimantas Kezys išleido puošnų 44 puslapių katalogą.

2. „Lietuvių dailės instituto kolekcija“. Parodoje bus išstatyti trijų iškilų dailininkų — klasikų Prano Domšaičio, Mečislavo Dobužinskio ir Viktoro Petravičiaus darbai.

3. Rimo VisGirdos individualinė keramikos paroda „Pahkimai“. Rimas VisGirda yra pasaulinio mato keramikas ir ilgą metį garbis Chicago International Artforms bei Expo dalyvis, kurias kas metai organizuoja John Wilson ir „Lakeside Group“.

4. Juozas Plikionytis-Bružėlis individualinė paroda „Pahkimai“. Žymi Lietuvos grafikę yra sukūrusi daug monumentalių ciklų. Jos du ciklai „Černobilio vėjai“ ir „Pahkimas“ bus čia išstatyti pirmą kartą.

5. Romo Pukščio meno kolekcija „Liaudies dievdirbių drožiniai“. Lietuviai yra tampa prisirišę prie savo tautinių gėrybių ir tautos praeities. Liaudies meno drožiniai su savo simboliais, giliai įsiaknijusiais mūsų tautos praeityje, turėjo ir turės nemažą įtaką dabartiniam ir ateinančios kartos menininkams.

6. Onos Pajėdaitės paroda „Tautos žadintojai“. Ona Pajėdaitė fotografuoja iškilus Lietuvos rašytojus ir kultūrininkus. Jos darbai praturtins ateinančių kartų kultūros lobyną.

7. Aldonos ir Ramojaus Vaičių meno kolekcija „Transformacijos“. Paroda įdomi tuo, kad čia pristatomi dabartiniai Lietuvos dailininkai yra jauni, talentingi, neįprasti ir maištaujantys. Jų darbai akivaizdžiai rodo kaip 20-ojo amžiaus menas transformavosi iš senų liaudies formų į modernų.

8. Magdalenos Birutės Stankūnienės individualinė paroda „Gėlių daina“. Magdalena Birutė Stankūnienė yra viena iš produktyviausių ir populiariausių dailininkų dabartiniame lietuvių meno pasaulyje. Parodoje bus išstatyti jos vėliausias ciklas „Gėlių daina“.

9. Vytauto Šliūpo paruošta paroda „Aušrininkas dr. Jonas Šliūpas“. Parodoje bus eksponuojamos fotografijos iš dr. Jono Šliūpo gyvenimo, taip pat jo laišakai, knygos bei įvairūs straipsniai.

10. Rimanto Kunčo Žemaitišio surengta paroda „Lietuvos kartografinio vaizdo vystymosi bruožai nuo 16 iki 17 a.“ Parodoje bus eksponuojami įvairūs Lietuvos istoriniai žemėlapiai.

11. Chicago Lietuvos jaunimo sąjungos suruosta „Memorialinė Algimanto Žemaitišio audinių paroda“. Parodoje bus eksponuojami liaudiškais motyvais sukurti a.a. Algimanto Žemaitišio audiniai.

12. „Lietuvos dovana išeivi-

(Nukelta į 4 psl.)

Vilniaus radio studijoje — (iš kairės) Audrius Matonis, Roma Pakėnienė, Pranas Karlonas, Edvinas Butkus, Dalia Kučėnienė, režisierė Elena Švedienė ir Rima Jakutytė.

Architektui Jurgiui Okuniui atminti

JURGIS GIMBUTAS

Tebūnie man atleista, kad šis nekrologas nebus oficialus, nei enciklopediškai trumpas, o asmeniškai, su privačiomis detalėmis. Rašau apie jaunystės draugą ir profesinį kolegą. Jurgis Okunis gimė 1910 m. lapkričio 3 d. Maskvoje, mirė 1989 m. liepos 7 d. New Yorke. Jo tėvas, dipl. inžinierius Tomas Okunis, gimęs Vilkaviškio valsčiaus Šelvių kaime 1878 metais. Jis projektavo plentus ir tiltus Maskvoje 1908-1920 metais, po to dirbo Lietuvos pasiuntinybėje ten pat ir grįžo tėvynėn 1924 metais su 13 metų sūnum Jurgiu. Ir aš gimęs Maskvoje, kur tėvas – inžinierius studijavo ir dirbo; 1918 metais grįžom Lietuvon. Jurgis Okunis yra sakęs poetui Stasiui Santvarui, kad jo pavarde turėtų būti ne Okunis, o Okonis, pagal Okos upelį Šelvių kaime. Galbūt.

Jurgiui Okuniui teko gyventi Lietuvoje tik 20 metų. 1932 metais jis baigė Aukštesniąją technikos mokyklą Kaune. Vienas jo mokytojų buvo mano tėvas inž. Leonidas Gimbutas. 1933 metais Jurgis Okunis baigė Karo mokyklą aspirantų ir tęsė studijas Vytauto Didžiojo universitete, Technikos fakultete, kurį baigė dipl. statybos inžinierium 1941 m. liepos 5 d. Buvome devyni toje diplomantų laidoje: Jurgis Okunis vyriausias, o aš jauniausias. Su mumis dar baigė Vytautas J. Dabrila, dabar Bostone, ir Viktoras Dargis, dabar Kanadoje. Kiti liko Lietuvoje. Mūdyvių su Okuniu diplominių projektų vadovas buvo archit. prof. Mykolas Songaila („reikalinga paeškoti“). Statybos fakulteto taryba tuoj pat išrinko Jurgį Okunį asistentu Architektūros kompozicijos katedron pas docentą dr. Stasių Kūdoką, o mane asistentu Statybos katedron pas prof. Joną Šimoliūną. Jurgio Okunio diplominio darbo tema buvo „Kauno aerostoties keleiviniai rūmai“. Savo ilgokai nusistėjusią studijų eigą Jurgis paaikšino man vėliau laišku Bostone, 1949 metų rugsėjo mėnesį ieškodamas darbo: „Savo praktika skaitau nuo 1935 metų, kada jau buvau išklaušęs V.D. universitetą, bet ne nuo 1941, kada oficialiai gavau diplomą. Šitoji teisė priklausė man, kaip baigusiam A. Technikos mokyklą.“ Be to, Okunis gilino architektūros studijas Berlyne, Muenchene ir Paryžiuje 1937 metais.

Turėdamas kūrybingą fantaziją ir iniciatyvą, būdamas itin darbštus, inž. arch. Jurgis Okunis dar Lietuvoje dalyvavo architektūrinių projektų konkursuose. Už tipines pradžios mokyklas jis laimėjo I ir II premijas. Pabaltijo valstybių paviljono pasaulinei parodai konkursas Talinne jam atnešė I premiją (1936 metais); už „Maisto“ bendrovės darbininkų butus Kaune, Kybartų pradžios mokyklą ir Petrašiūnų rotušę jam teko vėl pirmosios premijos, o už Raseinių gimnaziją – antroji. Okunis dar buvo suprojektavęs Mažeikių rotušę ir Panevėžio bei Šiaulių muziejų rūmus. 1941-1943 metais jis prisidėjo prie sugriautų Lietuvos miestų atstatymo planų. Stambiausias Jurgio Okunio architektūrinis projektas buvo pastatytas 1940-1943 metais Dotnuvoje. Tai buvo Žemės ūkio akademijos daugiaaukščiausias bendrabučiai. Tą statybą jis pats prižiūrėjo, kaip ir daugelį smulkesnių. Lygiagrečiai karo metu arch. Okunis dėstė architektūrinę kompoziciją Aukštojo technikos mokykloje, o Vytauto Didžiojo universitete buvo pakeltas į vyresniuosius asistentus ir vadovavo studentų projektiniams darbams. Susitikdavome Statybos fakulteto tarybos posėdžiuose ir retkarčiais privačiai.

1944 metų rudenį Jurgis Okunis su tėvais išvažiavo Vokietijon. Apie pusmetį dirbo Berlyne, žino-

Architektas Jurgis Okunis su žmona Irena 1956 metais.

mojo architekto Ernst Neufert (žr. LE XX 251) firmoje. To autoriaus veikalas *Bauentwurfslchre* buvo mūsų studentų naudojamas Kaune dar prieš karą. Prireikus pasitraukti iš bombarduojamo miesto, Okuniai atsidūrė pietinėje Vokietijoje. 1945 metų vasario mėnesį Jurgis rašė iš Wuerttenbergo į Innsbrucką: „Po ilgų ir vargingų ieškojimų pagaliau suradau butą netoli Isny miestelio. Vis manau atvažiuoti į Innsbrucką“ (taip ir neatvažiavo). Po poros mėnesių jis jau Kissleg mieste, į pietus nuo Stuttgarto. Karas ėjo pabaigon, vokiškoji tvarka pairo, tai ir pabėgėliai galėjo laisviau judėti. Jurgis rašė: „Darbo neturiu, bet dirbu sau labai įdomų darbą – rengiu knygą apie namų projektavimą“ (1945.IV.2). Jam visada rūpėjo sukurti praktiškus industrinės statybos namus su moduliariu planu, tinkamus pokario asistentumui. Karui pasibaigus, Okunis tuoj pat kombinejo savo architektūrinę firmą. Turiu jo 1945.VI.2 pasirašytą „Bescheinigung“ (pažymėjimą), kad

lengviau gautiau leidimą pasinaudoti traukiniu ir jį aplankyti. Jis jau buvo išspausdines laisvų blankus su tokia elegantiškai suprojektuota antrašte: ING. ARCHITECT GEORGE OKUNIS. PLANNING OFFICE. Kissleg i. Allgaeu, Kreis Wangen. Materialinės naudos iš to nebuvo, bet užteko, kad būtų laikomas dirbančiu ir galėtų gauti paramos iš UNRRA, vėliau IRO pabėgėliams globoti tarptautinių organizacijų. Netrukus Okunis susirio su Prancūzijos okupacinės karinės valdžios įstaiga, išgavo pripažinimą savo pasiūlytajam tipinės konstrukcijos metodui ir gavo leidimą popieriui savo knygoms spausdinti. Išleisdino du veikalus: Jurgis Okunis, *Gyvenamieji namai*. Projektavimo pagrindai. Freiburg / Br., 1948, 120 psl., 98 brėžiniai; *Die Wohnhaeuser von heute*. Grundgedanken zum Entwerfen, von Dipl. Ing. Georg Okunis, Mitglied des Internationalen Bundes der Architekten (RIA) in Paris. Im Janus Verlag Bacharach/Rhein, 120 psl., 94 brėžiniai.

Viktoras Petravičius. Be pavadinimo, 1989. Grafika, 38 x 24". Paskutinis a.s. Viktoro Petravičiaus darbas. Viktoro Petravičiaus darbai bus išstatyti Lietuvos dailės instituto kolekcijos parodoje per VI MKS Lemontę.

1946 metų pradžioje Lietuvos Inžinierių tremtinių valdyba paskelbė tipinių gyvenamųjų namų eskizinių projektų konkursą. Jury komisiją sudarė pirmininkas archit. doc. Vytautas Žemkalnis, nariai – arch. doc. K. Kriščiukaitis, dipl. inžinieriai J. Jasiukaitis, B. Galinis ir J. Gimbutas. Konkursui buvo pateikti 45 projektai. Už miesto namus pirmoji ir trečioji premijos paskirtos Jurgiui Okuniui, už kaimo namus – pirmoji premija teko architektui Jonui Mulokui. Okunis dalyvavo lietuvių inžinierių suvažiavimuose Augsburgėje 1947 ir 1948 metais, dirbo Lietuvos ūkio atstatymo komisijoje, kurios pirmininkas buvo Vytauto Didžiojo universiteto prof. inž. Steponas Kairys. Kai kuriuos pokario rūpesčius ir nuotaikas Vokietijoje gali pailiustruoti Jurgio Okunio laisvų ištraukos. Rašė jis man į Tuebingeną: „Aš gyvenau ir dirbu Kisslege. Gerokai įpusėjau knygą, bet visai neturiu vatmano brėžiniams, todėl noriu pavažiuoti į Stuttgartą, kur manau gauti. Paskutiniai įvykiai [...] labiau tolia bet kokias perspektyvas greit sugrižti. Matau šiuos variantus: važiuoti Prancūzijon, pasidaryti jos piliečiu ir pasirašyti sutartį su Neguso agentais dirbti Abisinijoje; grįžti į Lietuvą... ir blogiausiu atveju važiuoti į Ameriką (USA). Laikiniai galima dar pakenciamai praleisti laiką ir pasitobulinti kalbose. Isijungti į darbą Vokietijoje, atrodo, bus sunkiau“ (1946.I.15). Jurgis mokėjo vokiečių, rusų, šiek tiek prancūzų kalbas ir mokėsi angliskai. Kitą rudenį jis rašė: „Esu laimingai pasiekęs Biberachą. Padėkok mano vardu savo žmonelei, kuri buvo tiek maloni ir aprūpino mane kelionei geru buterbrodu rinkiniu... Susepėjau aplankyti Kraemerio leidyklą Stuttgarte, kur sužinojau, kad „Stahl im Hochbau“ (svarbi inžinierių knyga – J.G.) yra spausdinama Tuebingene. Gal pavyks kaip nors gauti nusipirkti. Bendrovei Unitas aš pranešiu, kad jie Tau atgabentų mano paliktų brėžinių originalus (7 lapai)“ (1946.IX.2). „Unitas“ buvo lietuvių inžinierių J. Dačinsko, E. Manomaičio ir kitų projektavimo ir statybos bendrovė Tuebingene ir Stuttgarte. Po pusmečio rašė: „Man bėruošiant paskutinius manuskripto kompleksus, pritrūko ozolido. Mėginau daryti fotografijas, bet gerai neišeina. Jei galėtum, tai atsiųsk ruloną (1947.III.23). „Atrodo, kad Tavo knyga išeis pirmiau, nes mano tempas nepaprastai lėtas... Dabar aš dirbu nenustatinėdamas jokių terminų, nes tiek yra nenumatytų kliūčių, kad sunku bet ką „planuoti“. „Inžinieriaus kelio“ nr. 8 buvo išspausdintas įdomus namo planas. Pasakyk, ar jis tikrai būtų vertas pavadinti „se-novės lietuvių namo prototipu“. Gal yra kokių niuansų? Susitikti būtų labai naudinga ir įdomu“ (1948.II.10). Minėtasis namo planas – Vydūno įsivaizduotas. „Matau turi puikios medžiagos apie namo planą. Jei bus tinkamas laikas, mėginsiu paruošti specialią studiją apie lietuviškąjį namą, tuomet tikrai būčiau laimingas, galėdamas pasinaudoti Tavąja medžiaga“ (1948.III.7). Deja, tinkamo laiko tai studijai parašyti neatsirado, nors vėliau Jurgis Okunis buvo kviečiamas parašyti apie namą *Lietuvių enciklopedijai*. Jis buvo kūrybingas praktikos architektas, dar ir dailininkas, bet ne rašto darbininkas. Vis dėlto parašė kelis straipsnius *Lietuvių enciklopedijai*, *Technikos žodžiui*, kultūriniam *Draugo* priedui.

1949 metų vasarą Okuniai jau Bostone. Gavo butą Dorchesterje, netoli mano šeimos, tai galėjom dažniau susitikti. Čia pat apsigyveno Audėnai, Barmai, Čepai, Girniai, prof. Ignas Končius su sūnumi Liudu, Rasčiauskai, Vizgirdai (Viktoras ir

Algimanto Kezio nuotrauka iš serijos „Viktoras Petravičius su žmona Aldona ir be jos“.

Julija Švabaite

FIAT VOLUNTAS TUA

1.

Geltonos baltos
ramunės,
rugsėjo tulpės,
gladiolai,
rožių rožančius,
sunertos rankos,
ant kaklo marga skepetaitė,
raudonai dryžiuoti marškiniai...
antikinių žibintų
liepsnelė,
auksinė karsto sagė...
Fiat voluntas tua...

Viena ranka į dangų,
kita į tamsumą, –
dabar tu artima kaip žemė,
pasimatysime dausose,
skaistyklos nebėra, –
tu visada sakydavai –
skaistykla mes jau išgyvenome, –
liesu arkliauku
per Vokietijos gruodą,
nuo Grazo iki Linzo,
nuo Linzo iki Stuttgart –
Duona pavirto į ledą,

žvaigždėmis pažaisk,
mano kūdiki,
žvaigždėmis - - - - -

2.

Paskutiniame paveiksle
juodas angelas
po baltu vėlių sparnu
purpurinė vynuogė
mėlyno balandžio snape,
surūdijusi baidyklė
laukėjančiame darže,
saulėgrąžų rankose - - -

miško viršūnėje
saulėlydžio laužai,
čigonų dainos, –
akmeniniai šventieji
skina uždraustą obuolį,
renka sidabražoles
vainikui - - -

Virtuvėje kryžius,
po kryžiumi laiškas bočiui –
Tigi Babi –
drambliukas su raudona
širdėle - - -

Metafizinėje helionėje
princesė Mishawaka
suskilusiu kiemo
grindiniu - - - - -

3.

Neša užverstą
gyvenimo knygą
karūnuoti ereliai,
angelai,
nužengė nuo Parnaso
karaliai, basi
amžių mastytojai, –
karietoje
Šakių vežikai,
melancholiška
Bedalių kaimo karvutė,
dūdelėm grodami piemenėliai,
ubagai - - -

FIAT VOLUNTAS TUA

bažnytelėje
balto smilkalo drobulė,
vaikščio rankoje
spinksulė,

amžinybės vizijoj
dainuodama ir švilpauodama
siela,
pas Mičigano Viešpatį,
ilgai ieškota,
nepažinta,
dalinanti paskutinę
Komunijos duoną - - - - -

1989 m. rugsėjo mėn. 10-30 d.

Tadas). Po trejų – penkerių metų visi išsiskirstėm geresnėn aplinkon. Amerikoje Jurgis Okunis, kaip ir daugelis jo profesinių kolegų, atsitrenkė į kietą sistemą, kur viešpatauja firmos – kolektyvai, ir jų vardu, o ne asmenų išsina architektūriniai projektai. Naujam imigrantui nebuvo lengva gauti darbą savo profesijoje, tačiau Jurgis Okunis tas kliūtis sėkmingai nugalejo. Būdamas gabus grafikas, imponavo savo meistriškais perčiauskais, Vizgirdai (Viktoras ir

vingomis akvarelėmis. Šalia tar-nybos firmoje, gaudavo privačių projektavimo užsakymų. 1956 metais jis vedė buv. Aukštosios technikos mokyklos Kaune vokiečių kalbos mokytoją Ireną Kersnauskaitę ir persikėlė gyventi į New Yorką (ne 1958 m., kaip pažymėta LE). Po poros metų tar-nybos mažoje architektų firmoje, 1960 metais Okunis pradėjo dirbti New York Port Authority architektų biure, kur išbuvo iki pensijos 1975 metais. Čia jis dalyvavo milžiniškų pastatų pro-

jektavime ir interjero išbaigime: Transporto paviljonas pasaulinei parodai 1963-1964 metais ir World Trade Center dangoraižiai Manhattane. Tačiau pradžia ir New Yorke nebuvo lengva: „Nors išgyvenu dar sunkų įsikūrimo laikotarpį, bet medaus mėnesio dvasia perėmusi mus abu... Kaip šios atvirutės paveiksle, mes kaip paukščiai rudeniniai gyvename vidaus šilima, nežūrint sniego ir vėjo lauke... Dar truputį ir gyvenimas taps mūsų...“ (visi (Nukelta į 4 psl.)

Ispūdžiai iš „Artforms“ parodos

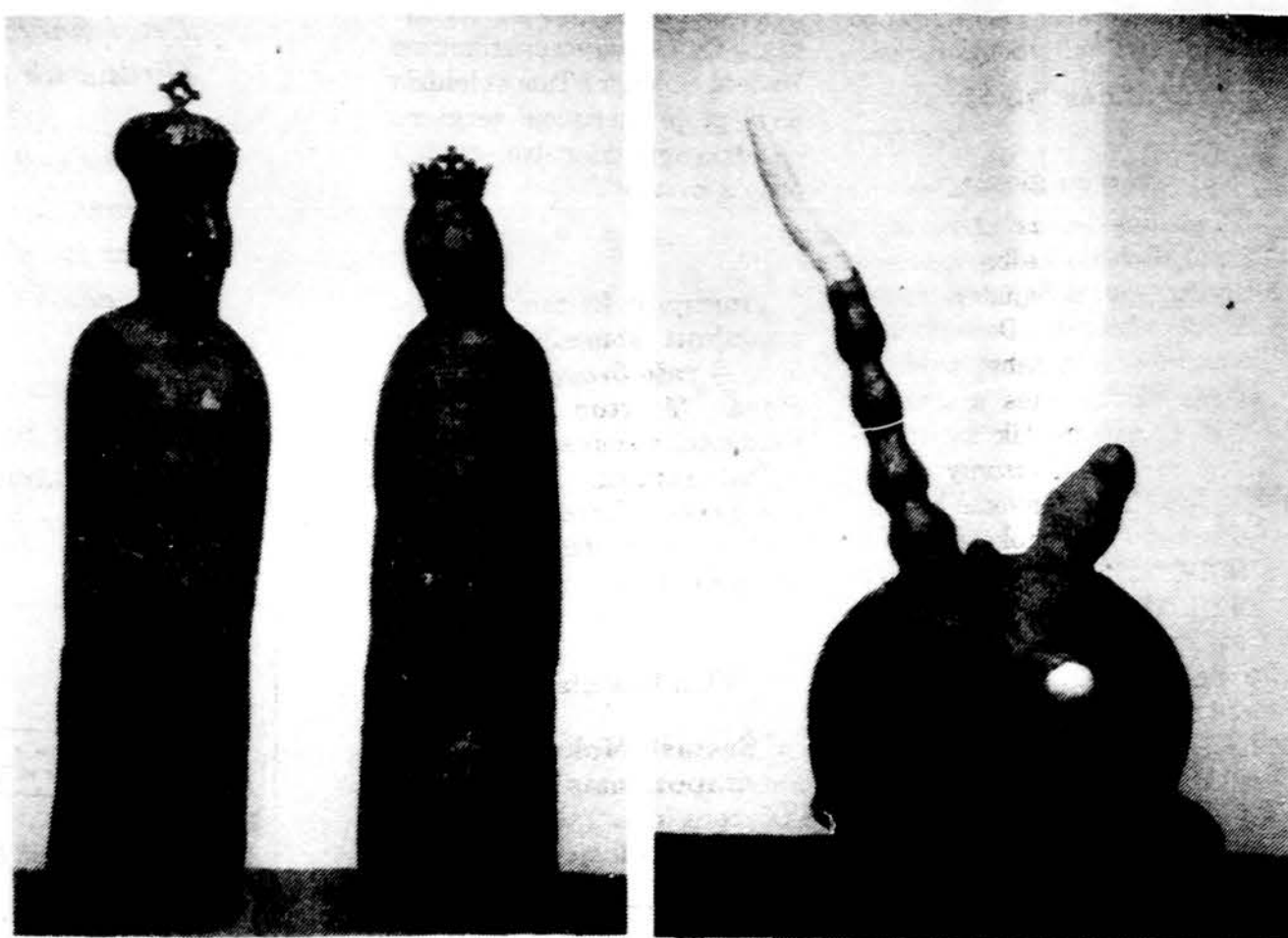
DAIVA KARUŽAITĖ

Nors „Artforms“ paroda jau prieš kiek laiko įvyko Chicagos Navy Pier, tebėra reikalinga paminėti menininkų darbus ir šios parodos rimtą įnašą į Lietuvos bendravimą su Amerika. Ši paroda yra pasaulinio masto, lygiai taip, kaip Chicagoje kasmet vykstanti Art Expo. Abi yra organizuojamos John Wilson, kuris atstovauja Lakeside Studio grupei. „Artforms“ parodoje buvo eksponuojami tai komosios dailės darbai: keramika, stiklo meno darbai, juvelyriniai, pluoštinis menas, audiniai, odos ir medžio dirbiniai bei baldai.

Lietuvių menas buvo reprezentuotas dviejose vietose. Keturių Chicago galerijos: Roy Boyd, Zolla Lieberman, Braunstein Quay galerijos ir Lakeside Studio susidėjo ir kartu nuvažiavusios į Sovietų Sąjungą rinkosi darbus vežti į Chicago šiai parodai. Jai priėmė Lietuviai ir Latvian kultūros fondai ir parodė maždaug 60 studijų Vilniuje, Rygoje, Leningrade bei Maskvoje. Norėdami supažindinti Amerikos meno pasaulį su sovietų stiliumi ir tematika, galerijų atstovai ieškojo dekoratyvinių darbu, turinčių novatoriškumo atspalvio, ir atsivežė gan daug meno darbų iš Lietuvos.

Idomus Noreikos keramikos darbas, ant žemės pastatyta piramidė, ant kurios iš visų šonų matyti veidai. Taip pat buvo parinkti ir Kripaitės keramikos darbai. Luckienės ir Urbienės pluoštinio meno abstrakti paroda, kad lietuviai, turintys stiprų tautodailės lobį, vis tiek pastaroju metu taip pat audžia visiškai naujoviskai. Buvo gaila, kad nuotraukos, nepriklijuotos prie kartonų, raitės nuo drėgmės. Vis dėlto Sigita Baltrušaitis, Aleksandras Šiekstelis ir Saulius Paukštytis stipriai reprezentavo Lietuvos fotografus. Meniškos nuotraukos turi visiškai savita įnašą į šių laikų meną. Mes nuotraukomis „pasitikime“, nes jos vaizduoja gyvenimo realybę. Ta realybė gali būti fotografo smarkiai manipuluojama, bet žiūrovams ji turi ištikinčią galią.

Taip pat buvo išstatyti E. Boci ir D. Saulauskaitės odos dirbiniai. Adomo Vilmano ir Vlado Vildžiūno metalinių darbams, pilniems energijos, kontrastavo Ramūno Balsio ir Dangėlos Stikliniai meno kūriniai. Išstatyti juvelyrų darbai buvo Stulgaitės,

Dailininko Kestutis Musteikio keramikos darbai

Matulionio, Šepkaus, Virpalaičio, Janušo ir Žilio.

Apskritai paėmus, išstatyti lietuvių darbai pranašavo, kad vyks toliau kažkas visiškai naujo, buvo matyti subtilus ir atsargus atvirumas, kuris prašė išskirti į paviršių arba staigiai išeiti prie naujai prasiverusias duris į saulę.

Lietuvių menai irgi atstovavo Lakeside Studio. Ši grupė yra įjungusi Amerikos menininkus: Rima Viskirda, Joyce Jablonski, Terry Karpowicz ir kitus. Ji taip pat kviečia menininkus iš kitų pasaulio kraštų kurti meną jos studijose. Iš Lietuvos, buvo pakviesti Augustinas Savickas, Romualdas Savickas ir Kestutis Musteikis. Ju paroda taip pat vyks Balzeko Lietuvos kultūros muziejuje. Augustino Savicko tapyba Amerikoje jau yra žinoma. Jo darbai buvo išstatyti Chicago Art Expo parodoje. Šis pasaulinio masto dailininkas yra žymus ekspresionistinio stiliaus tapytojas. Kartu su juo buvo atvaizdavo jo sūnus, Romas Savickas, kuris savo kūryboje stipriai pagauna šių laikų Lietuvos psichinę būklę. Viena jo serija, pavadinta „Sugrįžimas“, sudėtinga mintim išryškina Vilniaus miesto nuotaiką.

Kestutis Musteikis keramikos darbai prado menininko gilų mastymą apie žmogaus situaciją nūdieniniame pasaulyje ir jo psichologinę būklę, gamtos apraiškas ir jų likimą. Jo darbuose

matome narvelius, petelišes, lietuviškoje mitologijoje svarbią gegutę, karalius ir karalienes, sapnus ir t.t. Jo darbai yra iš molio ir porceliano. Kestutis Musteikis taip pat yra kūręs litografijų. „Muzikinėje formoje“ porceliano organinė forma veržiasi lauk iš paprasto molio su abstraktintos vandens pypkės.

Rimo Viskirdos keramikos darbai pasižymi kubistinio stiliaus

fantazijomis. Žerčios ir drąsios komiškos figūros tarsi nori išsokti iš jo keramikos puodų ir formų.

Ši paroda yra labai svarbi. Ji ne tik parodo teisėtą taikomojo dekoratyvinio dailės meno vietą meno pasaulyje, bet taip pat mus supažindina su ankščiau nematytais lietuvių darbais ir sėkmingai randa vietą Europos menai Vakaruose.

Lietuvių dailės šventė Mokslo ir kūrybos simpoziume

(Atkelta iš 2 psl.)

Jai Lietuvos Dailės muziejaus fondas, per LB Kultūros tarybą, padovanojo Lemontę besikuriančiam Dailės muziejui 100 Lietuvos grafiku darbu. Tai bus turbūt pirmas atvejis, kada išeivija gauna tokia didelę ir puikią dovaną iš Lietuvos. Padėka už tai priklauso Romualdai Budriui, Lietuvos Dailės muziejaus direktoriui. Parodoje bus gera proga susipažinti su menu, kuris atveria prasmingos lietuviškos dvasinės būties perspektyvą: atveria duris į Lietuvą. Reikia tikėtis, kad šia paroda susidomės ir amerikiečių meno muziejai.

Mokslo ir kūrybos simpoziumai jau tapo tradicijomis. Būtų labai gerai, kad ir ši pirmoji Dailės

šventė taptų tradicine simpoziumo dalimi. Dailės šventė praturtina mūsų kultūrą, dvasią ir kūrybingumą. Iš tikrųjų dailė yra lyg savotiška tarptautinė kalba: ji praturtina ne tik mus, bet ir visą pasaulį. Toliau laukti gausaus mūsų visuomenės atsilankymo šiose parodose ir jų parėmimo.

• Lituanistikos instituto suvažiavimas bus šių metų lapkričio 24 dieną, penktadienį, 13-30 val. p.p. Šeštojo mokslo ir kūrybos simpoziumo metu Pasaulio lietuvių centre, Lemontę. Visi Lituanistikos instituto nariai kviečiami suvažiavime dalyvauti.

• Livijos Lipaitės keramikos ir skulptūros darbu paroda vakar buvo atidaryta Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje. Šią parodą galima taip pat lankyti šiandien ir rytoj, lapkričio 4 ir 5 diena.

Jurgiui Okuniui atminti

(Atkelta iš 3 psl.)

daugtaškiai J.O., rašyta man į Bostoną 1956 m. Kalėdoms. Po poros metų ne ką geriau: „Tu puikiai žinai, kad aš New York'e esu visiškai naujas, be jokių pažinčių ir ryšių. Todėl faktas, kad suradau darbą iš pirmos dienos tuo metu, kai iki šiai dienai dar sunku su darbais, apvainikavo mano sugebėjimus [...] Stojau dirbti „apartment houses“ projektavime. Reikia pasakyti, kad tai specifinė šaka, todėl dirbu su upu [...] Iš pažįstamų čia pat Flushing'e gyvena [...] žinoma, tokios jaukios draugystės, kaip Bostone, turbūt, čia nesukalsi“ (1959.I.14 laiškas).

Kaip anksčiau Bostone, taip ir New York'e Jurgis Okunis įsijungė į Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungą, skaitė paskaitas skyriaus susirinkimuose, pavyzdžiui, 1959 m. birželio 19 d. pranešimą „Šių dienų architektūros klausimai“, kuriame prelegentas su pasigėrėjimu prisiminė Nepriklausomoje Lietuvoje pasiektus laimėjimus. Apžvelgė Amerikos architektų naujenybes ir Suomijos įnašą. Anksčiau Bostone Okunis veikė Kultūros klubo valdyboje. New York'e apsigyveno Flushing'e, pirma 45th Avenue, vėliau 137-75 Geranium Avenue, Apt. 6B, kur išgyveno iki mirties. Laisvalaikį mėgdavo tapyti akvarele arba akriliu. Jo tematikoje vyraavo architektūriniai objektai (ir iš Lietuvos) bei gamtovaizdžiai, gėfės. Draugu įkalbėtas, 1969 m. kovo 12 d. jis suruošė savo paveikslų parodėlę Bostone, Amerikos lietuvių tautinės sąjungos namuose, 4th Street. Parodė 25 darbus, pardavė apie pusę, ir visus pinigus atidavė Bostono lituanistinei mokyklai. Dažnai jis aukodavo lietuviškai spaudai, Kultūros židiniui Brooklyne. Stasys Santvaras taip rašė *Druvoje* (1969.III.11): „Jurgis Okunis yra linijos ir piešinio meistras. Kai dažniau susitikdavom, ne kartą esu regėjęs, kad anglis ar pietukas Jurgio rankoj bėga jo valios genamas, per keliolika akimirkų, paklaidos nedaranti meistriskumu, ant popieriaus lakšto išugdydamas kurio nors gyvio, medžių grupės, žmogaus, architektūrinio pastato ar tiesiog abstrakto pavidalą. Jurgis Okunis ne nuo šiandien bando savo jėgas dailės mene. Man regis, jo tapybos darbai tai šauksmas, kuris verčia save išsakyti.“

Savo negausius rašinius spaudai Jurgis Okunis rengė labai rūpestingai, neskubėdamas. Štai nekrologą savo kolegai architektui Jonui Kovalskiui Kovai atminti jis rašė 1977 metais, o išspausdino *Draugo* kultūriname priede 1978 m. gegužės 6 d. Prieš tai buvo atsiuntęs man savo juodraščio ištraukas pakomentuoti ir su manė: „Man atrodo, kad mums ateityje reikės paruošti monografiškos formoje leidinį apie a.a. Joną. Sutinku parašyti apie jo asmenį, kaip kūrėją“ (1977.VI.5). Tame nekrologe Okunis išsakė ir savąsias pažiūras į architektūrą: „Amžiuose nusistovėjusi tradicija, kad pastatų kūrėjai patys asmeniškai sukuria, atlieka bei vadovauja įkūnijimo darbu, visais laikais siejosi su aukštais reikalavimais pačiam architektui ir jo sugebėjimams. Toks vispasis architektų dalyvavimas, be jo įgimto talento, reikalavo iš jo didelio pasirusimo, plačios vaizduotės, sugebėjimo piešiniu išreikšti savo mintis ir ne paprasto darbštumo“. Okunio nuomone, toks architektas buvo Jonas Kova. Panaši charakteristika tinka ir pačiam Okuniui. Kita ištrauka iš minėtojo nekrologo: „Nėra reikalo kartoti išgyventos praeities formų, bet yra tikras reikalas padaryti visu su pastato projektavimu susijusių sąlygų sąžiningą analizę bei studijas. Tokios analizės stokojimo išdava: kartais turime architektūrą, bet nėra patogios patalpų, arba yra patalpos, bet nėra architektūros“.

Ir pensijon išėjęs Jurgis Okunis kartais bandydavo laimėti architektūrinuose konkursuose, pavyzdžiui, 1976-1977 metais, dalyvavo Filipinų Manilos kvartalų planavime varguomenei. Ta

proga jis man rašė: „Mano tikslas buvo pamėginti, kaip toli aš nuejau ar kaip atsilikau. Tas padės man tolimesniam darbui“ (1977.II.22). Po dviejų metų Jurgis ištiko širdies priepuolį, kuris padarė jį pusiau ligonį, tačiau dar vis optimistą. Jis guodė draugus, kad nebijotų tokių priepuolių, laikytis sveikos maisto dietos. 1984 metais Okunis padovanojo savo sukauptus architektūrinių žurnalų komplektus jaunam architektui R. Blinstrubui. Paskutinį Jurgio Okunio straipsnį išspausdino *Draugo* kultūrinis priedas (1984 m. birželio 16 d.) tokiu pavadinimu: „Visuomenė ir architektūra. Knyga Jono Muloko architektūra ir metinės nuo architekto mirties minint“. Čia vėl Okunis pasisako iš esmės: „Mūsų kultūriniam gyvenime tremtyje jau kuris laikas organizuojamos visos galimos priemonės mūsų tautinių tradicijų išlaikymui ir jų tęstinumui užtikrinti. Pirmiausia vieta šiems kilniems tikslams įgyvendinti skiriama menui. Jau iš pat pradžių, mums atvykus Ameriką, pas kultūrininkus ruseno mintis suteikti mūsų lietuviškai veiklai taip pat ir lietuvišką aplinką. Kitaip tariant, brendė lietuviškos architektūrinės aplinkos reikalas“.

Paskutinis Jurgio laiškas man, datuotas 1987.I.18, buvo su prisiminimais, kaip jis prieš 50 metų pagelbėjęs architektui Vytautui Žemkalniui projektuoti Prekybos ir pramonės rūmus Kaune, ir nuo to laiko į jį liks gerai draugai. Turtingas buvo a.a. Jurgio Okunio profesinis gyvenimas, o savo gaivalinga asmenybe ir entuziazmu jis kūrybiškai veikė į supančią visuomenę dalį ir gausius draugus. Gedime velionio ir ilgai jį atsiminsime.

Livija Lipaitė. Iš serijos „Lopinėliai, plokštės“ — žemo degimo, komerciniai pogrąžinimai dažai.

Sovietų Sąjungos imperijos „nacionalinės“ politikos krizė

Tarptautinis simpoziumas Romoje: „Tautos Sovietų Sąjungoje“

VYTAUTAS SKUODIS

(Tęsinsys iš praėjusio šeštadienio)

Antrajame popietiniame šio simpoziumo posėdyje, kuriam vadovavo Romos Provincijos buvusi prezidentė, dabar Provincijos tarybos narė Loretta Caponi, vyko diskusijos. Caponi įžanginėje kalboje paminėjo, kad kadaise iš Italijos komunistų partijos buvo pašalinti Teračini ir dar vienas italas už tai, kad jie pasisakė prieš Baltijos kraštų okupaciją. Jos nuomone, Italijos kompartija ir dabar turi atsakomybės dėl TSRS tautų pavergimo.

Diskusijoje pirmuoju kalbėjęs profesorius Paolo Ungari pasakė, jog tai, kas atsitiko Krymo totoriams, gali atsitikti ir kitoms Sovietų Sąjungos tautoms. Mus ispeja, jog turime būti atsargūs

TSRS atžvilgiu, nes ji gali destabilizuotis. Mes, italai, patys kadaise buvome destabilizuoti, nes patys norėjome išsivaduoti, ir išsivadavome. Dabar klausimas: kas toji „perestroika“? Ar tai rimtas, realus dalykas, ar nauja apgaulė? Mes turime tikėti „perestroika“, tačiau neturime būti tais, kurie viską joje giria. Mes esame labai sujaudinti to, ką čia išgirdome apie judėjimus sovietų pavergtuose kraštuose dabar. Tačiau tuo pačiu metu mes žavimės tuo pakilimu, kuris lydi kovą už žmogaus teises ir už išsilaisvinimą. Reikėtų, kad tokie, kaip šie kalbėtojai, priverstų palikti savo tėvynę, galeto kalbėti iš visuų tų tribūnų, iš kurių kalba oficialūs TSRS atstovai.

Senatorius Graziani (Krikščionių demokratų partijos atstovas iš Neapolio) yra Politinių kalinių gynimo komiteto Italijoje pirmi-

ninkas. Jis buvo nuomonės, jog dabar Baltijos kraštams galvoti reikalinga jam padėti. Grazianni apgailestavo, kad „perestroika“ neįveda į vietos, nes ji galėtų padėti vystyti demokratizacijai. Jo nuomone, ekonominių reformų, neįmanoma praversti be politinių reformų, todėl ir reikalinga „perestroika“ padėti.

Senatorius Pollice (Žaliųjų partijos) pasisakė, jog jis yra marksistas ir tokiu pasilik aiteityje, tačiau tai jam netrukdo rimtai žiūrėti į įvykius Sovietų Sąjungoje. Jis patvirtino, kad TSRS yra blogio pavyzdys. Šios imperijos iširimas būtų teigiamas reiškinys, jeigu tai užtikrintų tikrąją demokratiją. Pollice nuomone, dabar Sovietų Sąjungoje dar nėra demokratijos. Jis taip pat pažymėjo, jog demokratizacijos ir išsilaisvinimo procesas negali remtis vien tik religiniu

pagrindu. Žinoma, labai svarbu, kad būtų tikėjimo laisvė. Šio simpoziumo temas reikėtų pratęsti spaudoje. Lai būna laisvos diskusijos tarp žmonių, o ne tarp valstybių. Pollice taip pat nurodė, kad po Antrojo pasaulinio karo taika ir stabilizacija Europoje neapsaugojo Trečiojo pasaulio nuo neramumų ir kraujo praliejimo.

Senatorius Strik-Lievers (Radikalių partijos) pabrėžė, jog jis solidarizuojasi judėjimams, kurie vyksta Sovietų Sąjungoje. Tačiau, jo žodžiais, į juos turime žiūrėti ne kaip į tautinius-demokratinus, o kaip į išsilaisvinimo judėjimus, išsilaisvinimo iš pačios baisiausios vergijos, ne kaip į pastangas nugalėti totalitarizmą, o kaip į pastangas nugalėti kolonijinę imperiją. Tautinis išsilaisvinimas tai tik dalis išsilaisvinimo. Tai, ką tie judėjimai jau yra pasiekę, nereiškia, kad visa tai davė valdžią. Tai rodo, kad pats režimas apsilpo. Vakarai bijo to demokratinio judėjimo, kuris vyksta Sovietų Sąjungoje, nes jis veda į imperijos iširimą. Vakarai neturi palaikyti TSRS kolonijinių aspektų. Vakarams dabar yra iškilęs klausimas: ką jie turi palaikyti — Sovietų imperiją, ar demokratinius tautinio išsivadavimo judėjimus? Tačiau svarbu, kad nebūtų destabilizacijos visame pasaulyje. Svarbu, kad lyderiai sugebėtų teisingai vesti tuos judėjimus. Taip pat esą turime mokytis ir iš istorijos pamokų. Tie tautiniai-demokratiniai išsilaisvinimo judėjimai neturi duoti neigiamų pasekmių. Kada Tretysis pasaulis išsilaisvino iš kolonijinės priespaudos, jame prasidėjo žmogaus teisių pažėdinėjimai ir nesutariamai. Valstybė gali save išreikšti jėga ir teise. Į tautinį identitetą reikia žiūrėti kaip į kultūros faktą.

Senatorius Strik-Lievers paminėjo, kad vienas iš jo partijos narių šių metų rugpjūčio 23 dieną buvo areštuotas Maskvoje kaip demonstracijos dėl Molotovo-Ribbentropo paktų dalyvis. Tačiau jo išvada, kad politinės problemos turi būti sprendžiamos federalizmo, o ne nacionalizmo pagrindu, sukėlė nuostabą. Jis susilaukė replikų iš ankščiau kalbėjusių. Vytautas Skudis pažymėjo, jog dabar Baltijos kraštams galvoti apie federaciją su Rusija yra tiesiog neįmanoma. Pirmiau negu sudaryti federaciją reikalinga būti laisviems. Jeigu tie kraštai kada nors taps laisvi ir nepriklausomi, tai nereišk, jog jie

vengs gerų ir draugiškų santykių su kaimyniniais kraštais, tačiau paremtais lygiateisiškumo principu. Jarim-Agajev pabrėžė, kad TSRS turi pačią blogiausią teisinę sistemą, ir blogesnės būti negali. Todėl nereikia galvoti, kad atsiskyrusios respublikos taip pat pasirinktą tokią pat blogą teisinę sistemą. Estas Ahonens priminė, jog Vakarų Europos sąlygomis tautų konfederacija, tai laisvų, o ne pavergtų valstybių konfederacija, todėl tokia konfederacija Sovietų Sąjungoje yra neįmanoma.

Į šias pastabas senatorius Strik-Lievers atsakė, jog jis, kalbėdamas apie federalizmą, kaip tik turėjęs mintį federaciją Vakarų Europoje. Jo partijos atstovai dažnai vyksta į Rytų Europą, dalyvauja net demonstracijose ir visada gins pavergtųjų tautų teises.

Į repliką dėl senatoriaus Graziani nuomonės, kad reikia „perestroikai“ padėti, senatorius pasakė, jog pirmiausia esąs politikas ir į viską žiūri iš politinio taško. Advokatas Idalgo iš Centrinės Amerikos savo trumpu žodžiu iš vietos pareiškė, jog ir TSRS, ir JAV yra imperialistinės valstybės. Tikslai jos Jaltos konferencijoje susitarė pasidalinti pa-

saulį ir tas pasidalijimas tęsiasi iki šiol.

Uždarydamas simpoziumą, Italijos Helsinkio komiteto pirmininkas Antonio Stango perrašė trumpą simpoziumo rezoliuciją, kurioje išreikšta viltis, kad Italijos politinės jėgos palaikys TSRS pavergtųjų tautų pastangas jų kovoje už demokratiją ir išsilaisvinimą.

Organizacijos „Demokratija ir nepriklausomybė“ narių, dar dvi dienas dalyvavusių organizaciniuose pasitarimuose, nuomone, šis simpoziumas neturėtų likti be pėdsakų ir platesnėje Italijos visuomenėje. Radio Radikale stotis darė ištisą simpoziumo eigos įrašą, kuris bus panaudotas transliacijoms po visą Italiją. Kitą dieną simpoziumo eigos atskiri vaizdai buvo parodyti per vieną Romos televizijos kanalą. Simpoziume taip pat dalyvavo atstovai iš spaudos agentūrų Ansa, ADN-Kronos, AGI, AP ir korespondentai laikraščių ir žurnalų *La Repubblica*, *Avanti!*, *L'opinion*, *La voce repubblicana*, *Il suolo d'Italia*. Taip pat dalyvavo Vatikano radio atstovai iš rusų, ukrainiečių ir anglų kalbos laidų redakcijų.